Iulian Boldea, Cornel Sigmirean (Editors)
MULTICULTURAL REPRESENTATIONS. Literature and Discourse as Forms of Dialogue
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016
ISBN: 978-606-8624-16-7
Section: Language and Discourse

SOCIO-CULTURAL PRINCIPLES AND THEORIES IN THE TEACHING OF FOREIGN LANGUAGES

Violeta Negrea

Prof., PhD, Academy of Economic Studies, Bucharest

Abstract: Our research refers to the practicality of the socio-cultural theories on the foreign languages instruction that pursue the need to develop thinking, knowledge transfer, socio-cultural adaptation following the globalization process. We make reference to the pedagogical impact of Vytkosky's theories on the social and cultural nature of language instruction and underline its relationship to the development of thinking and social behaviour. We also make reference to the impact of Michail Bakhtin vision on the social nature of language to the objectives and practices in language teaching. Our article insights the effects of the two language philosophies on the extension of proximity zone of assisted learning to the level of language education for adults.

Key words: socio-linguistic theories; instrumental nature of language; development of thinking and knowledge; teacher-assisted language learning for adults; communicative language teaching

Unicitatea moșternirii intelectuale a celor doi teoreticieni este completată de compatibilitatea acestora cu învățământul limbilor străine. Chiar dacă au activat în domenii relativ diferite, filozofia celor doi gânditori ruși cu privire la limbă și cultură au dezvoltat viziuni intuitive care se completează într-o concepție unitară, contribuind la conceptualizarea și instrumentalizarea reciprocității aportului constructului socio-cultural, al gândirii și limbii. Filozofia lor lingvistică transcende interdisciplinarul și contribuie, în egală măsură, la identificrea și consolidarea unor pedagogii de natură să sporească eficiența învățământului limbilor străine și să amelioreze răspunsul concret al acestuia la efortul educativ al societății.

Lingvistica aplicată a secolului XXI urmărește potențarea caracterului social al învățământului limbilor străine prin metode și tehnici specifice în stare să redimensioneze capacitatea de învățare, gândire, cunoaștere. (Lantolf, 2013) In acest context, Douglas Brown (2002) sugerează, chiar, înlocuirea termenului de *metodă de predare* cu cel de *pedagogie*, invocând dinamismul și complexitatea relației între profesor, cursant, conținuturi, etc, în contrast cu referința statică asupra unui singur aspect al procesului de predare-învățare. Opțiunea lui se bazează pe caracterul holistic, exhaustiv al *pedagogiei* care cuprinde procesul instrucțional în măsură să valorizeze întregul set al condiționărilor sociale, profesionale,

BDD-V4364 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:21 UTC)

culturale și individuale și să activeze toate nivelele instituționale ale politicilor lingvistice, valorificând, astfel, viziunea socială asupra instrurii promovată de Vygotsky.

Implicațiile teoriilor lui Vygosky asupra învățământului limbilor străine

Referirile pe care Vygotsky le face cu privire la relația dintre vorbire și gândire în conferințele pe care le susține în 1932 la universitatea din Leningrad, capătă consistența unei concepții filozofice în cartea sa *Gândire și vorbire* publicată prima dată în limba rusă, în 1934. Opinia lui despre rolul vorbirii în dezvoltarea umanității se completează, mai apoi, cu o viziune proprie asupra procesului și rolului învățării care are darul de a crea o puternică înrâurire ulterioară asupra metodologiei învățământul limbilor străine.

Filozoful, psihologul și lingvistul sovietic, Lev Vygotsky propune ca măsură a unității dialectice între gândire și limbă *cuvântul*[1] în care circumstanțierea culturală a gândirii și instrumentalizarea lingvistică a acesteia fac din limbă cel mai important instrument simbolic destinat relației sociale, la care se mai pot adăuga doar simbolurile numerice ale matematicii, sunetele muzicii, culorile și formele artei.

Principiul fundamental pe care se construiește teoria socio-culturală a lui Vygotsky[2] constă în rolul de mijlocitor al limbajului între gândire, mediul material și social în care omul își desfășoară întreaga existență, singurul instrument în măsură să modeleze relația omului cu alteritatea și cu el însuși. Funcționalitatea gândirii este percepută din perspectiva specificității artefactelor simbolice create de cultura nativă care modelează și remodelează edificiul cultural trans-generativ prin simbolurile lingvistice pentru a răspunde nevoilor de cunoaștere și comunicare. Apariția și dispariția elementelor de vocabular, sintagmelor, modificările fonologice sau fonetice, opțiunile de reformare a grafiei, urmăresc percepțiile înnoite asupra vieții materiale și spirituale, probând rolului de mijlocitor al limbii în dezvoltarea gândirii și comportamentului lingvistic. (Lantolf, 2013)

Viziunea pe care David Olson[3] (1994) o aduce în atenția filozofilor limbii despre cursul evoluției lingvistice, dinspre scriere spre gândire, consolidează viziunea de instrument al acesteia între gândire și lumea materială, chiar și în cazul culturilor exclusiv orale, în care expresia lingvistică se limitează la verbalizare.

Teoria lui Vygotsky susține distincția netă între gândire și vorbire pe care, chiar dacă le consideră fenomene independente, unitatea dintre ele este dialectică deoarece gândirea nu poate exista în afara cuvântului, iar cuvântul nu își află sensul în afara gândirii, (Bukhurst, 1991) Așadar, Vygosky este de părere că vorbirea reprezintă pentru om sursa unică de dezvoltare datorită capacității acesteia de a direcționa comportamentul uman către expresia voinței, ceea ce nu poate fi explicat de legitățile învățării statice pe care le descoperise Pavlov. (Minick: 2012) Analizând funcția de comunicare a semnului, Vygosky semnalează

[1] Ambiguitatea exprimării este generată de traducerea autoarei a cuvântului *vorbire* în *cuvânt*, pentru eleganța expimării, ceea ce suprapune noțiunile, fără să afecteze sensul

[2] Lev Semionovici Vygotsky (1896-1934) psiholog rus, fondatorul teoriei cu privire la dezvoltarea biologică, socială și culturală a omului. El propune conceptualizarea și operaționalizarea funcțiilor cognitive pe baza contextualizării culturale a activităților practice

[3] Perspectiva sa istorică asupra procesului de dezvoltare a limbii, răstoarnă viziunea tradițională asupra relației dintre vorbire și scriere. El consideră scrierea drept tiparul care stă la baza evoluției limbii, și nu invers, iar elementele care diferențiază modelele de gândire și de cultură sunt generate de tiparele creării și interpretării textului scris. Perspectiva sa deschide noi direcții de cercetare în istorie, antropologie, lingvistică, psihologie.

BDD-V4364 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:21 UTC)

emanciparea acestuia în expresia verbală și dezvoltarea gândirii prin procesul de interacțiune socială, proces pe care îl explică din punct de vedere filogenetic, istoric, ontologic. Interesul lui pentru înțelegerea psihologiei dezvoltării lingvistice îl ancorează în efortul de a stabili rolul pe care îl are *cuvântul* în dezvoltarea mentalului uman și ajunge la concluzia că dezvoltarea expresiei verbale, a limbii are atribuții în dezvoltarea memoriei și a structurilor psihologice.

Rolul pe care Vygotsky îl atribuie culturii și mediului social în construcția cunoașterii este așadar, determinant. Internalizarea conceptelor, noțiunilor, principiilor însușite prin interacțiune socială crează structura culturală care dă valoare și sens capacității noastre de cunoaștere și înțelegere. Vehicolul care generează această structură a culturii este limba, cea care pregătește și capacitează mentalul pentru cunoaștere. Aceasta devine instrumentul care codifică reprezentarea internalizată a culturii din care facem parte într-un sistem simbolic și condiționează cunoașterea și înțelegerea lumii în care trăim. Teoriile *mediatizării semiotice* și a *socio-constructivismului* pe care le dezvoltă Vygotsky afirmă, așadar, dezvoltarea gândirii în raport cu performanțele lingvistice și capacitatea de interacțiune socială. Din punctul lui de vedere, limba își exercită influența asupra

- construcției edificiului socio-cultural prin *cuvântul exterior* (outer word)
- gândirii prin *vorbirea interioară* (inner speech)

Procesul de internalizare a cuvântului exterior se maturizează și rafinează (Lopez; Bartlett 2014: 344-359) prin interacțiunea cu realitatea materială și socială transmițătoare de cunoaștere și generatoare de acțiune prin mecanismele *funcțiilor mentale elementare* și a *funcțiilor mentale superioare*, care sporesc în complexitate pe baza acumulărilor instruirii. (Minick, 2012:38)

Argumentele Vytkoskiene de ordin socio-cultural în dezvoltarea diferențiată a structurilor psihologice accentuează caracterul social al cogniției și conceptualizează *zona de proximitate a învățării,* care aduce în prim plan factorul cheie al acestei viziuni, profesorul, îndrumătorul care asistă procesul de instruire. (Oakley, 2004:37-55)

Prezentăm mai jos o expresie grafică a *zonei de proximitate* așa cum a fost concepută de

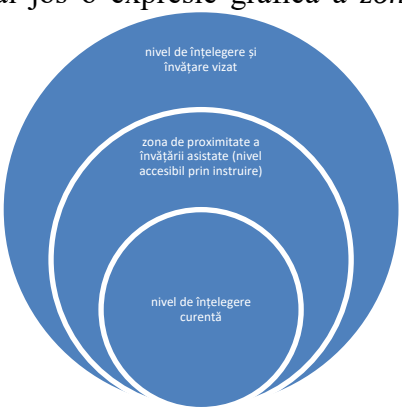

Figura 1. Valorificarea teoretică a zonei de proximitate în formarea gândirii și comportamentului social

Vygotsky și pe care noi o asociem mecanismelor de asimilare a limbii străine. Natura simbolic-sistemică a limbii, capacitatea ei de comunicare și de geneză a abilității de orientare

BDD-V4364 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:21 UTC)

temporală, situațională, acțională, interpretativă, fac din aceasta instrumentul fundamental al dezvoltării gândirii și cunoașterii, după cum reise din diagrama de mai jos.

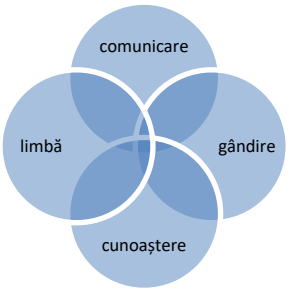

Figure 2. Relația dialectică între limbă, cunoaștere, gândire și condiționarea socio-culturală

Reducerea teoriei socio-culturale Vytkoskyene la învățământul limbilor străine conduce la înțelegerea potențialului acestuia de a remodela gândirea și capacitatea cognitivă și la recunoașterea rolului pe care această activitate îl are în definirea *caracterului social* al instruirii.

Percepția dialogică a limbii propusă de Michail Bachtin

Extindem interesul nostru referențial de la viziunea lui Vygovsky la perspectiva lui Michail Bakhtin[4] asupra *caracterului social* al limbii, care nu are valențe pedagogice, dar care poate fi articulată teoriei pedagogice a limbii străine cu implicații consistente asupra dezvoltării gândirii și cunoașterii. Michail Bachtin pune la îndemâna lingvisticii aplicate instrumentele conceptuale necesare percepției caracterului social al limbii, din perspectivă interacțională și instrucțională.

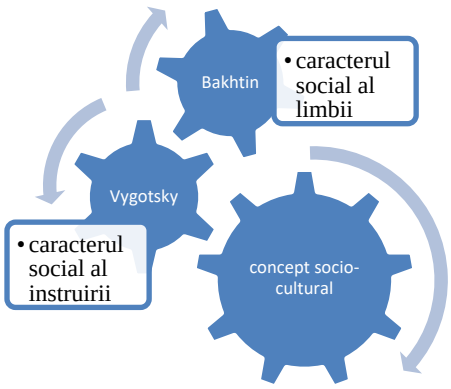
> ”Limba nu este acel mijlocitor care intră liber și direct în intenționalitatea individuală a vorbitorului; aceasta este încărcată și supraîncărcată cu intențiile utilizatorilor dinaintea lui[5].”(Bakhtin, 1981)

Această încărcătură socială despre care vorbește Bakhtin, sugerează că atât limba maternă cât și limba străină nu ar trebui studiate în afara contextului social care aparține comportamentului lingvistic și entității culturale aferente. Dependența structurilor și formelor lingvistice de intenționalitatea vorbitorilor și ascultătorilor asigură măsura situațională și contextuală a limbii, pe care Bakhtin o denumește ”*dialogică*”. Conceptul derivă din percepția limbii ca *dialog* care reiese atât din textul scris cât și din cel vorbit pe care el o califică drept un ”război al înțelesurilor”. El percepe dialogul ca produsul a 3 elemente: vorbitorul, ascultătorul și relația care se stabilește între aceștia. In același context, Bakhtin propune termenul de *heteroglossia* care conceptualizează unitatea expresiei sociale a limbilor, repectiv

[4] filozof, critic literar, semiotician, antropolog sovietic (1895-1975)
[5] traducerea aparține autoarei din limba engleză

BDD-V4364 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:21 UTC)

colecția tuturor formelor lingvistice care sugerează fenomenul social. El completează acest concept cu caracterul socio-ideologic al limbilor pe care îl noi asociem percepției sociale a lui Vygotsky asupra expresiei lingvistice și didacticii limbilor străine. Referința sa se adresează mai mult unității socio-ideologice a emițătorului/receptorului pe care îl vede ca o ficțiune individuală aparținând naturii esențialmente heteroglosice /dialogice a limbii. (Brockmeier, 2014:333-344) Extindem argumentele lui Bakhtin în studiile de lingvistică aplicată pentru stabilirea raporturilor între învățarea și folosirea efectivă a limbii prin contextualizarea experiențelor de învățare. Propunem o reprezentare grafică a construcției conceptului socio-cultural pe baza percepției caracterului social al limbii și al instruirii pe care îl asociem dezvoltării didacticii limbilor străine.

Concluzii

Abordarea sociologică a învățământului limbilor străine prin prisma teoriilor socio-culturale ale lui Lev Vygotsky și Michail Bachtin vine să întregească cercetările de lingvistică aplicată în contextul relaxării raporturilor politice, economice și culturale, care facilitează progresul gândirii, transferul de cunoaștere și tehnologie, adaptarea la medii socio-culturale și pluri lingvistice. Procesul instrucțional al limbilor străine, se extinde, așadar, și la nivelul învățământului pentru adulți, în virtutea percepției naturii instrumentale a limbii străine și al extinderii temporale a zonei de proximitate a învățării, ceea ce impune re-considerarea practicilor comunicaționale în pedagogia lingvistică generată de creșterea interesului în aplicabilitatea procesului instructiv. De asemenea, accentuarea centrării practicilor instrucționale pe cursant și subordonarea didacticii structuraliste obiectivelor comunicaționale, sunt în măsură să genereze opțiunea pentru curriculum-ul de tip *noțional-funcțional* care urmărește dezvoltarea creativității gândirii și cunoașterii prin individualizarea expresiei lingvistice.

Transferul conceptului socio-cultural care percepe limba drept instrument al dezvoltării gândirii și cunoașterii, în învățământul limbilor străine, este susținut, așadar, de obiectivele practice ale comunicării curente și accesului nemijlocit la cunoaștere. Acestea impun înlocuirea conceptelor tradiționale de *gramatică* și *vocabular* cu categorii noționale și funcționale aferente practicilor didacticii comunicative, contextualizate domeniilor de activitate profesională a adulților.

Cu alte cuvinte, *categoriile noționale* sunt definite de practicile comunicării, în vreme ce *funcțiile limbajului* reprezintă obiectivele specifice, contextualizate situației de comunicare. Definirea și prelucrarea didactică a categoriilor *noționale* și a celor *funcționale* este destinată

BDD-V4364 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:21 UTC)

dezvoltării creative a competenței de comunicare al adulților prin adecvarea procesului instructional al limbilor străine.

BIBLIOGRAPHY

Bakhtin, Michail (1981) The Dialogic imagination, (ed) Michail Holquist, University of texas Press, Austin and London
Brockmeier, Jens (2014) Narative as cultural practice In The Companion to English Studies (ed) Leung Constant; Brian Street, Routledge, London and New York
Brown, Douglas (2002) English language teaching in the ”post-modern” era: toward better diagnosis, treatment and assessment In Methodology In language teaching (ed.) Jack C. Richards; Willy A. Renandya, Cambridge University, Cambridge
Bukhurst, David (1991) Consciousness and Revolution in Soviet Philosophy, Cambridge University Press, Cambridge
Lantolf, James (2013) (eds.) Socio-cultural Theory and Second Language Learning, Oxford University Press, Oxford
Lopez, Dina; Lesley Bartlett (2014) Language and identities In The Companion to English Studies (ed) Leung Constant; Brian Street, Routledge, London and New York
Minick, Noris (2012) The development of Vygotsky’s Thought In An introduction to Thinking and Speech (ed) Harry Daniels, Routledge
Oakley, Lisa (2004) Cognitive Development, Psychology Press, Routledge, London
Olson, R.David (1994) The world on paper: the conceptual and cognitive implications of writing and reading, Cambridge University Press, Cambridge

BDD-V4364 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:55:21 UTC)